

**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
ZWIĄZKU MIAST POLSKICH
W VI KADENCJI (2011 - 2014)**

wyciąg ze sprawozdań rocznych, składanych zgodnie z § 18 Statutu

Poznań, 23 lutego 2015

1. WPROWADZENIE

VI kadencja to okres, w którym Związek pozyskał najwięcej środków zewnętrznych na realizację prowadzonych projektów. W roku 2011 po raz pierwszy w dziejach odrodzonego Związku środki, którymi dysponowaliśmy, przekroczyły 9 mln, a w roku 2013 - 10 mln zł. W każdym z lat tej kadencji składki członkowskie stanowiły **mniej niż 40 % wpływów**. Dzięki **znacznym środkom pozyskanym z innych źródeł** poszerzyliśmy zakres działalności, zwłaszcza w zakresie monitoringu rozwoju miast i wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami. Niestety opóźnione rozpoczęcie nowego projektu norweskiego, przy jednoczesnym podjęciu niezaplanowanej w budżecie kampanii "**Stawka większa niż 8 mld**", spowodowały przejściową nierównowagę w finansach Związku w roku 2012. Podjęte w r. 2013 działania oszczędnościowe oraz aktywność w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych spowodowały wyeliminowanie tej nierównowagi. Na końcu roku 2014 różnica między zobowiązaniami a należnościami wynosiła już tylko ok. 110 tys. Zł (dwa lata temu – ok. 900 tys. zł).

Lobbing legislacyjny, prowadzony za pośrednictwem Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, komisji sejmowych i senackich oraz Kancelarii Prezydenta RP, obejmował wiele spraw, z których najważniejsze były:

- spór z ministrem finansów w sprawie próby objęcia samorządów procedurą ograniczania nadmiernego deficytu,
- przywrócenie równowagi w drastycznie osłabionym systemie dochodów JST,
- niedofinansowanie zadań zleconych,
- ład przestrzenny,
- polityka miejska i rewitalizacja obszarów zurbanizowanych,
- nowy system pieczy zastępczej,
- projekt „spec-ustawy” o korytarzach przesyłowych,
- nowy system zagospodarowania odpadów komunalnych,
- przepisy dotyczące indywidualnego wskaźnika zadłużenia JST,
- zmiany w Karcie Nauczyciela i ustawie o systemie oświaty,
- projekty zmian w ustawach samorządowych („prezydencki” i „ministerialny”),
- opodatkowanie kabli, drogi „po-obwodnicowe”,
- rodzinne ogrody działkowe.

Ogółem zaopiniowaliśmy 275 projektów ustaw i 122 projekty rozporządzeń.

Realizowane były liczne **projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych**, obejmujące monitorowanie rozwoju miast i jakości usług publicznych oraz wymianę doświadczeń w zarządzaniu miastami (w tym w skali międzynarodowej):

- zakończyliśmy projekt **„Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego miast w zarządzaniu lokalnymi usługami publicznymi”** („1. projekt norweski”, rozpoczęty w 2007, zakończony w kwietniu 2011),
- w lipcu 2012 r. rozpoczęliśmy projekt **„Współpraca JST na rzecz rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych”** („2. projekt norweski, predefiniowany”, zaplanowany do końca I kwartału 2016); 15 miejskich obszarów funkcjonalnych z tego projektu otrzymało granty z programu regionalnego EOG (łącznie 7 mln euro),
- zakończyliśmy projekt **„Wymiana doświadczeń w zarządzaniu miejskimi usługami publicznymi”** („GWD-2”, finansowany z PO KL, rozpoczęty w styczniu 2011 r., trwał do końca I półrocza 2013),
- zakończyliśmy projekt **„Współpraca miast z organizacjami pozarządowymi”** (projekt systemowy MPPS, rozpoczęty w lutym 2010, zakończony w lutym 2012),
- zrealizowaliśmy projekt **„Dialog społeczny w sektorze samorządowym – samorząd jako pracodawca”** („3. projekt norweski”, rozpoczęty w marcu 2013 r., zaplanowany do końca 2014 roku),
- zrealizowaliśmy 3 projekty dotyczące **współpracy międzynarodowej** (2 ze środków wsparcia w Programie Europa dla Obywateli i jeden związany z Europejskim Kongresem Partnerstw Lokalnych w Rybniku, w roku 2011),
- realizujemy w Programie Europa dla Obywateli projekt **„Upamiętnienie deportacji obywateli polskich z ziem wcielonych do III Rzeszy”** (rozpoczęty w 2013 r., zaplanowany do połowy 2015 r.),
- współprowadzimy Krajowy Punkt Kontaktowy **Urbact II** (międzynarodowa wymiana doświadczeń w zarządzaniu rozwojem miast; trwa),
- ponadto korzystaliśmy z dofinansowania w programach MSZ (4 projekty), MKiDN (3 projekty), Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej (1 projekt) i innych.

Działania realizowane w projektach zapewniały szeroki udział przedstawicieli miast i prowadzenie **wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami**. Była ona uzupełniana przez wymianę doświadczeń prowadzoną za pośrednictwem komisji Związku, których aktywność jest jednak bardzo zróżnicowana.

Na nasze zlecenie zostały opracowane **opinie i ekspertyzy prawne**, a także wykonane profesjonalne **badanie opinii publicznej** dotyczące oceny przez mieszkańców działalności miast i systemu ich finansowania (PBS).

2. CELE STATUTOWE I PROGRAMOWE

Najważniejsze **cele statutowe** Związku to wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz dążenie do gospodarczego i kulturalnego rozwoju miast. Są one realizowane poprzez:

- reprezentowanie miast na forum ogólnopolskim i międzynarodowym we wszystkich wspólnych sprawach,
- inspirowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących samorządu terytorialnego,
- organizowanie wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami,
- podejmowanie wspólnych inicjatyw gospodarczych i kulturalnych,
- prowadzenie działalności wydawniczej, szkoleniowej i promocyjnej.

Cele te są realizowane przez **podejmowanie działań określonych w uchwałach i wnioskach Zgromadzenia Ogólnego Związku**. Zarząd Związku, kierując się tymi postanowieniami, podejmuje swoje czynności na podstawie:

- sugestii miast członkowskich, zawartych w pismach do Związku, a także w wynikach ankiet przeprowadzanych przez Biuro Związku,
- projektów i wniosków komisji problemowych Związku,
- zamawianych ekspertyz,
- materiałów przygotowywanych przez Biuro,
- z własnej inicjatywy.

Cele programowe na VI kadencję zostały sformułowane w uchwałach i wnioskach sprawozdawczo-wyborczego Zgromadzenia Ogólnego, które odbyło się 3 i 4 marca 2011 roku w **Poznaniu**, uzupełnianych przez kolejne, roczne sesje Zgromadzenia Ogólnego. Możliwości realizacji zamierzeń programowych, zwłaszcza dotyczących działań wewnątrzwiązkowych, były uzależnione od możliwości budżetu Związku.

Cele nakreślone przed Zarządem Związku w tezach programowych i stanowiskach przyjętych przez ZO w Poznaniu zostały zestawione w dwóch grupach spraw:

a. DZIAŁANIA WEWNĄTRZZWIĄZKOWE:

Związek kontynuował cele przyjęte na V kadencję, w których Delegaci podkreślali, że Związek jest silny tym, co mogą wnieść do naszej działalności miasta członkowskie - musi więc lepiej wykorzystać ich potencjał.

W VI kadencji Związek kontynuował działania związane ze:

a) wzmocnieniem Związku przez aktywność miast:

- wykorzystanie w tym celu możliwości, jakie stwarza ustawa o prowadzeniu polityki rozwoju (regionalne konferencje współpracy, komitety monitorujące RPO, których członków wskazuje m. in. ZMP);
- wykorzystanie w tym celu komisji Związku;

b) zwiększeniem profesjonalizmu w wymianie doświadczeń, w oparciu o własną bazę danych o miastach (SAS), która powinna umożliwić:

- wyciąganie praktycznych wniosków dotyczących zarządzania miastami;
- szkolenie kadr samorządów miejskich;
- sporządzanie dobrze uzasadnionych opinii o projektach ustaw;
- opracowanie dobrze uargumentowanych, własnych inicjatyw legislacyjnych.

Wykorzystaliśmy w tym celu istniejący potencjał projektu SAS i nowy projekt, na który pozyskano grant z EOG (2,8 mln € przez 4 lata);

c) lepszym wykorzystaniem naszych przedstawicieli w instytucjach krajowych i zagranicznych:

- aktywniejszy udział w pracach Zarządu i komisji naszych przedstawicieli w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz w jej zespołach;
- aktywniejszy udział w pracach Zarządu i komisji naszych przedstawicieli w Komitecie Regionów i CLRAE;

d) lepszym wykorzystaniem bazy ekspertyz i analiz:

- utworzenie bazy opracowań do dyspozycji miast członkowskich;
- wykorzystanie własnych opracowań i opinii prawnych;
- wykorzystanie opracowań i opinii udostępnionych przez miasta;

e) poszerzeniem promocji miast i Związku.

b. PRIORYTETY LEGISLACYJNE:

1. Finanse miast – stabilizacja finansowania oświaty, VAT.
2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.
3. Polityka miejska w polityce regionalnej.
4. Lokalna polityka mieszkaniowa.
5. Rewitalizacja.
6. Zarządzanie drogami w miastach.
7. Miasta prezydenckie – miastami na prawach powiatu.

W marcu 2011 r. XXXII Zgromadzenie Ogólne Związku Miast Polskich w Poznaniu przyjęło następujące **Założenia programu działania Związku na VI kadencję.**

Delegaci stwierdzili, że rozwój miast, jaki nastąpił po roku 1990, spowodował wiele zmian w warunkach życia mieszkańców. Widać to także w postaci poprawy części wskaźników statystycznych. Jednak poprzestanie na stwierdzeniu tych faktów prowadzi do powtarzania coraz częściej fałszywego poglądu, że miasta mają się dobrze.

Najwyraźniej pomija się fakt, że większość problemów społecznych, w tym bezdomność i inne formy wykluczenia społecznego, koncentruje się w miastach. Świadczy o tym udział wydatków na **pomoc społeczną** w budżetach gmin – w miastach wynoszą one już **15%**, w tym w miastach małych, których sytuacja finansowa jest najtrudniejsza, **przekraczają nawet 20%**. W dużych miastach dominują świadczenia opiekuńcze lub finansowe na sprawowanie opieki, zatem można powiedzieć, że problemy społeczne wynikają tam ze zjawiska demograficznego – starzenia się ludności. W mniejszych, gdzie świadczeniami objętych jest nawet 10% mieszkańców, głównym powodem ich wypłacania jest ubóstwo będące wynikiem chronicznego bezrobocia, a więc czynnika ekonomicznego.

Jednak największe problemy wynikają ze **skali potrzeb rozwojowych i modernizacyjnych**, które znacznie **przekraczają obecne możliwości budżetów** miast.

1. Podstawowym problemem staje się dzisiaj **rewitalizacja** stale poszerzających się połaci miast, które są „**zużyte**” i wymagają przezwyciężenia kryzysu społeczno-gospodarczo-środowiskowego, jakim są dotknięte. Według wyników badania przeprowadzonego przez Instytut Rozwoju Miast konieczność rewitalizacji dotyczy już **22 % zainwestowanych obszarów miast**. Ponad połowę z terenów znajdujących się w kryzysie stanowią **stare dzielnice śródmiejskie** (51,8%), a jedną piątą – **tereny poprzemysłowe** (20,0%). Poważną częścią są również **tereny pokolejowe** (12,5%) i **powojkowe** (3,3%), a także **blokowiska** (12,4%). Niestety wyzwaniem jest tutaj nie tylko brak środków, ale także **brak niezbędnych rozwiązań prawnych**, które zmniejszyłyby inne bariery utrudniające dziś działania rewitalizacyjne.

2. Drugim problemem o zasadniczym znaczeniu jest **rozwój przestrzenny** miast. Lokalna polityka przestrzenna została w znacznym stopniu **unicestwiona**, poprzez:

- nieprzemyślane unieważnienie ponad połowy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (pod pozorem poszanowania prawa własności),
- wprowadzenie możliwości podejmowania decyzji o zagospodarowaniu przestrzeni w trybie administracyjnym, z pominięciem ustawowego jej gospodarza – rady gminy,
- sprowadzenie roli urbanistów, a także architektów (po dopisaniu przez komisję sejmową słów „i architektów”), głównie do przygotowywania projektów decyzji administracyjnych,

- niewyposażenie gmin w możliwości generowania dochodów umożliwiających wyposażenie obszarów rozwojowych w niezbędną infrastrukturę (fikcyjna renta planistyczna, zaniechanie reformy podatku od nieruchomości i/lub systemu opłat adjacencckich),
- likwidacja (zamiast wzmocnienia) instrumentów koordynacji rozwoju lokalnego, co spowodowało praktyczną utratę kontroli procesów suburbanizacji.

3. Trzecim problemem, tak ważnym z powodu wielkiego deficytu mieszkań, jaki wciąż mamy w Polsce, jest **lokalna polityka mieszkaniowa**, która nie tylko nie znajduje żadnego wsparcia ze strony krajowej polityki mieszkaniowej (której przez 20 lat nie udało się przyjąć), ale także napotyka na bariery prawne, będące wynikiem bezmyślnego przerzucenia części zadań publicznych na gminy, bez zapewnienia środków finansowych na ich realizację.

4. Kolejnym wielkim wyzwaniem dla miast jest zapewnienie mieszkańcom i przyjeźdnym możliwości swobodnego i szybkiego **przemieszczania się**. To podstawowe prawo człowieka może być zrealizowane w miastach, zwłaszcza większych, tylko w formie **systemów transportu intermodalnego**. Dziś brakuje na to środków finansowych, natomiast zmieniły się przepisy prawne, ułatwiając koordynację różnych rodzajów transportu, będących w gestii różnych podmiotów.

Odrębną kwestią jest **zarządzanie drogami**, czyli na obszarach miejskich - ulicami. Tworzą one spójny, jednolity układ komunikacyjny, ale - poza miastami na prawach powiatu - mają zwykle czterech gospodarzy (miasto, powiat, województwo, GDDKiA). **Gospodarzem dróg w granicach miasta powinien być burmistrz**, co od lat potwierdzają nasi partnerzy z rządu i sejmu, ale - jak dotąd - nic konkretnego z tego nie wynika. Także **zarządzanie ruchem** na drogach miejskich, które stanowią jednolity system ulic, powinno należeć do burmistrza.

W tym obszarze jest jednak jeszcze drugi poważny problem: w 2003 roku, przy zmianie ustawy o finansach samorządowych **środki na drogi wojewódzkie i krajowe** w miastach na prawach powiatu **zostały tym miastom odebrane**. W dodatku w tym samym czasie, w ustawie o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym zapisano, że miasta na prawach powiatu nie mogą korzystać z dofinansowania z KFD. Trzeba jasno stwierdzić, że jest to przejaw niczym nie uzasadnionej **dyskryminacji**.

Dodatkowo w nowelizacji ustawy o drogach publicznych postanowiono, w sposób niezgodny z art. 2 ustawy, że drogi zastępowane przez nowe odcinki dróg krajowych stają się automatycznie drogami gminnymi, niezależnie od funkcji, jakie pełnią. Dotychczasowe próby zmiany tego przepisu nie powiodły się.

5. Aby bardziej skutecznie się z tymi wyzwaniami zmierzyć, miasta potrzebują wsparcia w dwóch dziedzinach:

- **niezbędnych rozwiązań prawnych,**
- **zwiększenia wydajności systemów finansowania.**

Największym problemem, jaki staje dziś przed miastami, jest **pogarszająca się sytuacja finansowa**. Zniesienie kategoryzacji gmin w zakresie subwencji ogólnej oznaczało **zignorowanie faktu**, że **koszty wykonania wielu zadań są w miastach większe** (i rosną wraz ze wzrostem liczby mieszkańców), a także drugiego faktu, że miasta obsługują pod wieloma względami mieszkańców obszarów daleko wykraczających poza ich granice. Dotychczasowy system wyrównawczy wymaga modyfikacji - powinien **uwzględniać nie tylko zróżnicowanie poziomu dochodów, ale także zróżnicowanie kosztów realizacji zadań**. „Janosikowe” w obecnej formie jest niesprawiedliwe, co uznał Trybunał Konstytucyjny, nakazując zmiany.

Niedofinansowane są gminne zadania oświatowe. Wynika to z braku wpływu gmin na najważniejsze parametry realizacji tych zadań, które są ustalane w wyniku negocjacji rządu ze związkami zawodowymi. Trudno dziś zgodzić się z zaliczeniem prowadzenia szkół do zadań własnych, skoro samorządy gmin i powiatów nie mają wpływu na sposób ich realizacji. Ponadto wprowadzono zbyt wielką rozpiętość między szkołami na terenach wiejskich i w miastach przy podziale subwencji „szkolnej”, o czym świadczy poziom „dopłat” do szkół ze środków własnych (w gminach wiejskich średnio 10 %, w miastach - 30 %).

Pogarszający się w ostatnich latach stan finansów miast w niewielkiej części wynika ze słabej koniunktury gospodarczej. **Jest on efektem zmian ustawowych**, zwłaszcza zmian w podatku PIT, uchwalonych w 2007 roku pod koniec skróconej kadencji parlamentu. Zmiany te spowodowały **znaczny spadek dochodów własnych gmin, w tym zwłaszcza miast, dla których udziały w PIT stanowią istotną część dochodów**. W r. 2008 dochody własne stanowiły 55% dochodów ogółem JST, a w r. 2012 - tylko 49%. Jednocześnie - po części w wyniku realizacji programów unijnych - utrzymuje się wysoki poziom wydatków inwestycyjnych, finansowanych jednak w coraz większym stopniu z kredytów. Zadłużenie JST wzrosło w ostatnich latach do 70 mld zł, przekraczając poziom 35% dochodów. Utrzymanie tej tendencji spowoduje **zahamowanie rozwoju miast** w niedługim czasie.

Zwiększenie możliwości finansowych miast może nastąpić nie tylko w wyniku przesuwania środków publicznych z budżetu centralnego, choć oczywiście **konieczność przekazywania odpowiednich środków wraz z nowymi zadaniami** pozostaje naszym postulatem zasadniczym, bo wynikającym z nie zawsze

przestrzeganej gwarancji konstytucyjnej. Jednak to zwiększenie może nastąpić także innymi metodami, wśród których można wymienić:

- przywrócenie zasady **rekompensowania ubytków finansowych, wynikających ze zmian ustawowych** (w tym wyrównanie ubytków spowodowanych ostatnimi zmianami w podatku PIT);
- zwiększenie możliwości **finansowania budowy infrastruktury** lokalnej z podatku od nieruchomości (zwłaszcza gruntowego) i opłaty adiacenckiej;
- zniesienie barier w **dysponowaniu majątkiem własnym** (zastąpienie administrowania mieniem komunalnym gospodarowaniem nim);
- poszerzenie katalogu instrumentów umożliwiających prowadzenie **lokalnej polityki finansowej**;
- poszerzanie możliwości podejmowania **partnerstwa publiczno-prywatnego**;
- wprowadzenie rzeczywistej **autonomii w zakresie podatków i opłat lokalnych**, w tym samorządowych części podatku PIT;
- zwiększenie **dywersyfikacji dochodów miast** (zmniejszenie podatności na zjawiska kryzysowe).
- rezygnacja z opodatkowania publicznych inwestycji komunalnych **podatkiem VAT** (zwrot nieodliczonego VAT-u w formie, która będzie możliwa).

Część potrzebnych rozwiązań pozafinansowych można wprowadzić jednym aktem prawnym – oczekiwaną od dawna ustawą o rewitalizacji i rozwoju miast. Projekt tej ustawy opracowali wspólnie eksperci Związku Miast Polskich i Śląskiego Związku Gmin i Powiatów. Posłużył on do opracowania założeń rządowego projektu ustawy o rewitalizacji, której założenia przygotowało MliR.

Niektóre postulowane zmiany zostały zaproponowane w resortowym projekcie „małej” nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zmiany ustrojowe powinny zmierzać przede wszystkim do naprawy tego, co zepsuto podczas 20 lat funkcjonowania samorządu terytorialnego, jak również do modernizacji ustroju tam, gdzie od lat formułujemy jasne wnioski i postulaty.

Dotyczą one zwłaszcza:

- zmiany formuły absolutorium,
- dokończenia przebudowy relacji między organem stanowiącym i wykonawczym,
- wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do rad wszystkich miast,
- zniesienia zakazu łączenia mandatu samorządowego z mandatem senatora.

3. WŁADZE ZWIĄZKU

W skład **Zgromadzenia Ogólnego**, na podstawie uchwał rad 302 miast członkowskich, wchodziło w VI kadencji (stan na 16 listopada 2014 r.):

- 80 prezydentów miast i 4 zastępców prezydenta,
- 202 burmistrzów oraz 3 zastępców burmistrza,
- 8 przewodniczących rady, 2 wiceprzewodniczący rady i 2 radnych,
- 1 sekretarz miasta.

XXXII Zgromadzenie Ogólne (3-4 marca 2011 r. w Poznaniu) wybrało władze Związku na nową kadencję, zwiększając najpierw w Statucie liczbę członków Zarządu do **25 osób**. Zgodnie z ukształtowaną w połowie lat 90. tradycją, dla zapewnienia apolityczności władz, dokonano podziału miejsc w Zarządzie i Komisji Rewizyjnej proporcjonalnie do przynależności delegatów (największą grupą polityczną w ZO są delegaci niezależni, którzy mają bezwzględną większość w składzie ZO).

Zgromadzenia Ogólne, po zapoznaniu się z opinią Komisji Rewizyjnej, przyjmują sprawozdania prezesa Związku z działalności Zarządu Związku, sprawozdania finansowe z wykonania budżetu Związku oraz bilans Związku. Ponadto przyjmują założenia programu działania Związku oraz budżet Związku na bieżący rok. Kolejne posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego odbyły się w Karpaczu (2012), Kołobrzegu (2013) i Zabrzu (2014).

Deбата merytoryczna skupia się głównie na problematyce finansowej oraz bieżących problemach dotyczących funkcjonowania JST. W jej wyniku przyjmowane są **stanowiska i uchwały**. W VI kadencji do **priorytetów programowych** zaliczono: finanse miast, rewitalizację, rozwój przestrzenny miast, zarządzanie drogami (ulicami) w miastach, transport publiczny, politykę mieszkaniową; uznano także, że Polska powinna sformułować i prowadzić **politykę miejską**.

Prezesem Związku został ponownie (po raz trzeci) **Ryszard GROBELNY**, prezydent **Poznania**.

Członkami **Zarządu** zostali wybrani (z trzema zmianami w trakcie kadencji):

- **Jacek MAJCHROWSKI**, prezydent **Krakowa**, wiceprezes,
- **Marek MIROS**, burmistrz **Gołdapi**, wiceprezes,
- **Krzysztof ŻUK**, prezydent **Lublina**, wiceprezes,
- **Andrzej KOSZTOWNIAK**, prezydent **Radomia**, sekretarz,
- **Andrzej PIETRASIŁ**, burmistrz **Płońska**, skarbnik,
- **Bogdan BIENIEK**, zastępca prezydenta **Mielca**,
- **Ryszard BREJZA**, prezydent **Inowrocławia**,

- **Jan BRONŚ**, burmistrz **Oleśnicy**,
- **Andrzej CZAPSKI**, prezydent **Białej Podlaskiej**,
- **Andrzej DZIUBA**, prezydent **Tychów**,
- **Arkadiusz GODLEWSKI**, przewodniczący RM **Katowic** (do 24 kwietnia 2013 r.)
- **Janusz GROMEK**, prezydent **Kołobrzegu**,
- **Piotr JEDLIŃSKI**, prezydent **Koszaliny**,
- **Tomasz KACPRZAK**, przewodniczący RM **Łodzi** (do 23 października 2013 r.)
- **Jacek LIPIŃSKI**, burmistrz **Aleksandrowa Łódzkiego**,
- **Stanisław MAŁACHWIEJ**, burmistrz **Sokółki**,
- **Zbigniew PODRAZA**, prezydent **Dąbrowy Górniczej**,
- **Stanisław SZWABSKI**, przewodniczący RM **Gdyni**,
- **Anna TOMICKA**, burmistrz **Swarzędza**,
- **Zofia TRĘBICKA**, radna Miasta Stołecznego **Warszawy**,
- **Leszek TRĘBSKI**, prezydent **Skierniewic**,
- **Iwona WIECZOREK**, prezydent **Zgierza** (od 8 marca 2012)
- **Jarosław WILCZYŃSKI**, prezydent **Ostrowca Świętokrzyskiego**,
- **Janusz ŻMURKIEWICZ**, prezydent **Świnoujścia**,
- **Zdzisław CZUCHA**, burmistrz **Kościerzyny** (od 13 marca 2014),
- **Roman SZEŁEMEJ**, prezydent **Wałbrzycha** (od 13 marca 2014).

Członkami **Komisji Rewizyjnej** zostali wybrani:

- **Tadeusz KRZAKOWSKI**, prezydent **Legnicy**, przewodniczący
- **Julian JOKŚ**, burmistrz **Krotoszyna**,
- **Wojciech KUDELSKI**, prezydent **Siedlec**,
- **Mirosława LEHMAN**, burmistrz **Kartuz**,
- **Jacek WALCZAK**, prezydent **Sieradza**.

W ciągu VI kadencji Zarząd Związku odbył **43 posiedzenia**, obradując **w 39 miastach członkowskich** (Wieliczce, Katowicach, Nysie, Cieszynie, Kołobrzegu, Lublińcu, Łodzi, Poznaniu, Warszawie, Sanoku, Karpaczu, Sopocie, Tychach, Sokółce, Serocku, Lublinie, Słupsku, Zgierzu, Niepołomicach, Kołobrzegu, Mławie, Lubaniu, Inowrocławiu, Świdnicy, Sieradzu, Nowym Tomyślu, Gliwicach (wspólnie z Zarządem Śląskiego ZGiP, Rzeszowie, Brzezinach, Kielcach, Koszalinie, Rypinie, Iławie, Giżycku, Świnoujściu, Augustowie, Wejherowie, Legnicy, Białej Podlaskiej).

W posiedzeniach Zarządu często uczestniczyli przedstawiciele zaproszonych instytucji i organizacji, reprezentanci miast z danego regionu oraz członkowie Komisji Rewizyjnej.

4. REALIZACJA ZADAŃ

Podczas niemal całej kadencji obrady posiedzeń Zgromadzenia Ogólnego i większości posiedzeń Zarządu były zdominowane przez opiniowanie projektów ustaw i rozporządzeń. Stąd też kierunkiem działań, który w największym stopniu absorbował Zarząd, komisje i Biuro Związku, był **lobbying legislacyjny**. Działania te prowadzono bardzo intensywnie, co było możliwe dzięki udziałowi w tych pracach wielu przedstawicieli miast członkowskich (zwłaszcza w komisjach Związku i zespołach Komisji Wspólnej Rządu i ST) oraz dostarczaniu przez miasta materiałów informacyjnych (m.in. poprzez rozpisywane przez Biuro ankiety). Ta owocna współpraca spowodowała, że nasze stanowiska, dezyderaty i projekty były często poparte konkretnymi doświadczeniami miast, danymi i wynikającymi z nich argumentami. Istotną rolę w przygotowywaniu części stanowisk odgrywa też baza danych o miastach, tworząca trzon Systemu Analiz Samorządowych.

Dzięki projektom strategicznym, realizowanym podczas VI kadencji, nastąpiło dalsze **wzmocnienie** instytucjonalne i merytoryczne Związku, które poprawiło **realizację celów statutowych** poprzez:

- zlecanie na zewnątrz opracowań i ekspertyz prawnych;
- gromadzenie danych za pośrednictwem ankiet;
- rozbudowę bazy danych o miastach (SAS) z 5 sektorów monitorowanych do roku 2006 w kilkudziesięciu miastach do 11 sektorów i dziedzin, z których 6 opiera się o system gromadzenia danych z ok. 80 miast, a 5 obejmuje wszystkie miasta i gminy - na podstawie danych z zasobów statystyki publicznej i administracyjnej (w tym w MF - finanse i w MEN - SIO);
- organizowanie konferencji i przygotowywanie opracowań merytorycznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi sektorami lokalnych usług publicznych w miastach;
- organizowanie sieci wymiany doświadczeń w ramach realizowanych projektów, z udziałem blisko 100 miast;
- wykorzystanie potencjału komisji Związku.

Zgromadzenie w Poznaniu wskazało też konieczność kontynuowania nawiązanej wcześniej i rozwijania **współpracy z innymi środowiskami** działającymi na rzecz reform ustrojowych, decentralizacji i rozwoju samorządności. Było to realizowane poprzez **współpracę z różnymi instytucjami i osobami, a także udział przedstawicieli Związku w gremiach opiniotwórczych**. Do najważniejszych działań w tym zakresie należy zaliczyć:

- współpracę z mediami, w tym z Serwisem Samorządowym PAP,
- współpracę z samorządami gospodarczymi działającymi w gospodarce komunalnej (Izbą Gospodarczą Komunikacji Miejskiej, Izbą Gospodarczą **Ciepłownictwo Polskie**, Krajową Izbą Gospodarki Odpadami, Izbą Gospodarczą **Wodociągi Polskie**),
- współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego - bankiem państwowym, finansującym rozwój lokalny i regionalny,
- współpracę z ośrodkami badawczymi, podejmującymi problematykę miejską (m.in. przy rozbudowie monitoringu miast SAS), w tym z Instytutem Rozwoju Miast w Krakowie, Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego Gmin i Instytutem Kulturoznawstwa UAM.
- współpracę z Unią Metropolii Polskich, Unią Miasteczek Polskich, Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP,
- współpracę ze Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów,
- współpracę z Towarzystwem Urbanistów Polskich,
- współpracę z zespołem prof. Krystiana Ziemskiego (portal Prawo dla samorządu), Instytutem Spraw Publicznych oraz innymi zespołami eksperckimi,
- współpracę z instytucjami i organizacjami podejmującymi systemowe działania na rzecz samorządu terytorialnego (np. Cisco Polska w ramach utworzonej w roku 2014 platformy „Polskie Miasta Przyszłości”),
- udział przedstawicieli Związku w różnych gremiach przedstawicielskich, w tym zwłaszcza w Komisji Wspólnej Rządu i ST oraz jej zespołach roboczych.

Szczególnego znaczenia nabrała współpraca z **Prezydentem RP**, Bronisławem Komorowskim, jego Kancelarią i zespołem doradców, którzy podjęli działania na rzecz modernizacji ustroju samorządu terytorialnego w zakresie wynikającym z wniosków organizacji samorządowych, zawartych we wnioskach skierowanych do Prezydenta 24 września 2010 roku.

Największe efekty przyniosła jednak współpraca nawiązana z **Ministerstwem Rozwoju Regionalnego**, później **Infrastruktury i Rozwoju**. Nastąpiło znaczące podniesienie rangi problematyki miejskiej w ustawie o działach administracji państwowej, powstały założenia krajowej polityki miejskiej, założenia ustawy o rewitalizacji oraz Narodowy Program Rewitalizacji. Trwa również współpraca w zakresie zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Do dobrych doświadczeń VI kadencji trzeba też zaliczyć szerokie **korzystanie z doświadczeń i dorobku miast**. Miało to miejsce przede wszystkim poprzez:

- wykorzystanie zgłoszonych do dyspozycji Związku ekspertów, z których kilku uczestniczyło w pracach komisji parlamentarnych, zespołów **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**, zespołów resortowych,
- wykorzystanie bazy danych o miastach, stanowiącej podstawę **Systemu Analiz Samorządowych**, a także ekspertyz zamawianych oddzielnie przez Związek, stanowiących analizę zgromadzonych danych, przede wszystkim w ujęciu dynamicznym,
- **ankietowanie miast** - gromadzenie danych o poszczególnych sektorach gospodarki miejskiej, zarówno dla opracowań eksperckich, jak i dla zwiększenia skuteczności lobbyingu,
- wymianę praktycznych doświadczeń w zarządzaniu miastami, w formie konferencji, seminariów i warsztatów, a przede wszystkim **grup wymiany doświadczeń**, najczęściej w ramach realizowanych projektów,
- identyfikację i upowszechnianie dobrych rozwiązań w zarządzaniu miastami, poprzez konkursy z cyklu **Samorządowy Lider Zarządzania**, oraz systematyczną rozbudowę **Bazy Dobrych Praktyk**,
- aktywną pracę **komisji**, w których wielu przedstawicieli miast wypracowało merytoryczne podstawy dla stanowisk Związku; komisje działały aktywnie dzięki miastom członkowskim, zarówno poprzez delegowanie osób do ich składu, jak i dzięki goszczeniu przez miasta wielu ich posiedzeń.

Dobrze trzeba też ocenić funkcjonowanie **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**, choć nie spełnia ona wszystkich oczekiwań, zwłaszcza z powodu **braku partnerskiej postawy ze strony kierownictwa resortu finansów**. Nie przeceniając jej znaczenia trzeba podkreślić, że umożliwiła ona uzgodnienie bardzo wielu rządowych projektów ustaw i rozporządzeń, które mają lepszy kształt niż pierwotne projekty tych regulacji, dzięki uwzględnieniu licznych wniosków formułowanych przez przedstawicieli Strony Samorządowej. Z drugiej jednak strony w kilku kluczowych kwestiach nie udało się uzgodnić stanowisk, najczęściej – choć niewyłącznie – z powodów finansowych.

Ważnym źródłem informacji były **opinie miast dotyczące projektów ustaw**. Przeciętnie opinie otrzymywaliśmy od 20 do 40 miast. Były one opracowywane przez komisje Związku bądź zespoły doraźne. Ich wyniki zawsze stanowiły podstawę do formułowania stanowisk Związku przez Zarząd.

5. OSIĄGNIĘCIA I NIEPOWODZENIA LEGISLACYJNE

5.1. PROBLEMY USTROJOWE

Kolejne nowelizacje ustaw samorządowych były fragmentaryczne i doraźne. Nie tylko nie rozwiązywały problemów ustrojowych, ale niejednokrotnie psuły rozwiązania systemowe.

Dlatego jesienią 2010 r. przedstawiliśmy zestaw postulatów legislacyjnych, dotyczących między innymi takich spraw ustrojowych, jak:

- zapewnienie samodzielności w wykonywaniu zadań własnych, zwłaszcza oświaty i pomocy społecznej (deregulacja, klauzule generalne),
- poszanowanie zasady domniemania kompetencji na rzecz gmin,
- zmiana formuły absolutorium,
- uporządkowanie relacji między organami gmin,
- jednomandatowe okręgi wyborcze w wyborach do rad wszystkich gmin,
- współdziałanie JST na obszarach funkcjonalnych, w tym metropolitalnych,
- status miast na prawach powiatu,
- jednolity zarząd infrastrukturą i usługami lokalnymi w miastach.

Te i inne postulaty zgłosiliśmy w formie wniosków do Kancelarii Prezydenta oraz Ministra Administracji i Cyfryzacji. Część z nich została uwzględniona w projektach „prezydenckim” i „ministerialnym”, jednak wprowadzały one również rozwiązania, których nie akceptowaliśmy. Prace nad tymi ustawami w sejmie zostały zatrzymane na długi czas – powołane do ich rozpatrzenia podkomisje wznowiły posiedzenia w lutym 2015 roku...

5.2. FINANSE SAMORZADÓW

Zmiany w ustawie o podatku PIT, przegłosowane pod koniec kadencji 2005-2007, wchodzące w życie w latach 2008 i 2009, spowodowały znaczne ubytki w udziałach JST we wpływach z tego podatku, oszacowane przez resort finansów łącznie na 6,8 mld zł rocznie. Nie zostały one w żaden sposób zrekompensowane, choć zadbano o ich wyrównanie w budżecie centralnym (wzrost stawki VAT, składki emerytalnej, nowy podatek od kopalin).

Dodatkowo w kadencji 2007-2011 parlament przekazał nam nowe zadania bez środków finansowych (np. piecza zastępcza), a także pozbawił nas części dochodów własnych (zmiana definicji budowli w prawie budowlanym, skutkująca obniżeniem wpływów z podatku od nieruchomości).

Związek w roku 2012 zorganizował, współpracując z innymi organizacjami, zwłaszcza ZGW RP i ZPP, akcję „**Stawka większa niż 8 mld**”, której celem było zwrócenie uwagi sejmu na skutki tych zmian dla budżetów samorządowych. Podstawą akcji było opracowanie i złożenie w sejmie **projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST, zwiększającego udziały gmin w PIT**. Pod projektem zebrano ponad 300 tys. podpisów. W roku 2013 kontynuowaliśmy kampanię:

- zleciliśmy PBS przeprowadzenie badania opinii publicznej nt. oceny działalności JST i finansowania spraw publicznych w państwie;
- przekazaliśmy wyniki badania wszystkim posłom i senatorom oraz przedstawiliśmy je na konferencji prasowej w Warszawie.

Niestety po sformułowaniu przez rząd negatywnej opinii prace podkomisji nie są kontynuowane. Zarówno rząd jak i sejm deklarują świadomość konieczności zmian w finansowaniu JST, ale **nie podjęto żadnych prac nad projektem zmian**. Resort finansów nie prowadzi żadnych analiz stanu finansów samorządowych. Jedyne dwie analizy zostały w ostatnich latach opracowane na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ale resort finansów całkowicie je zbagatelizował.

W międzyczasie resort finansów, przymuszony przez Unię Europejską do podjęcia działań w celu **ograniczenia deficytu** sektora finansów publicznych, próbował objąć restrykcjami także podsektor samorządowy, mimo że nasz dług stanowi znikomą część długu publicznego. W końcu jednak udało się nam nakłonić ministra do **rezygnacji** z tego bezsensownego pomysłu, a życie potwierdziło słuszność naszych argumentów: nawet bez ograniczeń proponowanych przez resort deficyt JST: w r. 2012 wyniósł tylko 3 mld zł (z tego 2,5 mld - miasta na prawach powiatu), w r. 2013 - zaledwie 0,4 mld, a w r. 2014 - 2 mld zł (dane wstępne).

W latach 2012-13 trwała debata w sprawie **indywidualnego wskaźnika zadłużenia** (art. 242-244 ustawy o finansach publicznych). Resort finansów uparczywie nie uwzględniał postulatów strony samorządowej, w tym przedstawionych w formie uporządkowanej, dzięki konferencji w Katowicach, zorganizowanej przez nas wspólnie ze Śląskim Związkiem Gim i Powiatów, z jego inicjatywy. Ostatecznie **doszło jednak do nowelizacji ustawy** w tym zakresie, która - uwzględniając niestety tylko część naszych postulatów - objęła:

- wprowadzenie procedury naprawczej w miejsce sztywnego zakazu uchwalenia budżetu niespełniającego warunku z art. 243 ufp;
- zwiększenie możliwości zadłużania się JST na realizację projektów „unijnych”, co jest tylko pozornym sukcesem, gdyż każdy dług, zaciągnięty na sfinansowanie udziału własnego, trzeba oddać.

Kolejny problem finansowy, który może zaowocować poważnymi skutkami finansowymi dla miast, powstał po uchwale NSA z 24 czerwca 2013 r. w sprawie statusu podatkowego gminnych jednostek budżetowych. Resort finansów opracował projekt ustawy zmieniającej ustawę o VAT w sposób, który ma zniweczyć sentencję tej uchwały NSA, do której gminy się dostosowały. Mimo naszej negatywnej opinii sejm uchwalił już tę ustawę, po wejściu w życie której może nastąpić kolejne uderzenie w nasze finanse. Wysokość obciążenia podatkowego ma bowiem wynikać z tzw. proporcji, ustalonej arbitralnie (choć po „negocjacjach”) przez urzędnika skarbowego, kierującego się rozporządzeniem ministra finansów.

Pozostaje to w jaskrawej sprzeczności z art. 217 Konstytucji RP, który stanowi, że nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków **następuje w drodze ustawy**. Jeśli nasze interwencje w tej sprawie w senacie i u Prezydenta RP nie będą skuteczne, niezbędne będzie pilne skierowanie tej ustawy do Trybunału Konstytucyjnego.

5.3. POLITYKA MIEJSKA

Zgłaszany od lat postulat podjęcia przez Polskę **aktywnej polityki wobec miast** został zrealizowany, choć oczywiście trzeba zaznaczyć, że na razie trwa I faza jego realizacji. W lipcu 2012 r. sejm zmienił ustawę o działach administracji rządowej, przenosząc politykę miejską i planowanie przestrzenne z działu budownictwa i mieszkalnictwa do działu rozwój regionalny. MRR (obecnie MliR) podjął prace nad założeniami krajowej polityki miejskiej, które były z nami konsultowane we wszystkich fazach prac. Zostały one przyjęte przez rząd w lipcu 2014 r. Obecnie trwają prace nad niektórymi elementami tej polityki. Powstały:

- założenia ustawy o rewitalizacji (patrz p. 5.4) oraz Narodowy Plan Rewitalizacji,
- założenia małej nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (patrz p. 5.5),
- założenia rozwiązań dotyczących społecznego budownictwa czynszowego.

Trzeba podkreślić, że Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju prowadzi swoje prace w sposób otwarty, organizując konsultacje z organizacjami samorządowymi, a także nierzadko spotkania w województwach, otwarte dla zainteresowanych przedstawicieli wszystkich JST.

5.4. REWITALIZACJA MIAST

W minionej kadencji Związek Miast Polskich, we współpracy ze Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów oraz ekspertami, po wielu konsultacjach z przedstawicielami miast, opracował **samorządowy projekt ustawy** o rewitalizacji. Projekt ten został przekazany wicepremier Elżbiecie Bieńkowskiej podczas XI Kongresu Miast w Krakowie (listopad 2013). W ciągu roku 2014 w MliR opracowano na jego podstawie **założenia projektu ustawy o rewitalizacji**. Były one przedmiotem obrad Komitetu Stałego Rady Ministrów w dniu 26 lutego 2015 r.

Założenia uwzględniają większość rozwiązań zawartych w naszym projekcie, choć w kilku kwestiach się od niego różnią. Zwierają też ważne uzupełnienia, np. możliwość tworzenia specjalnych stref rewitalizacji.

5.5. ŁAD PRZESTRZENNY

Jednym z najważniejszych tematów naszego lobbingu legislacyjnego jest problematyka ładu przestrzennego.

Obecna ustawa, uchwalona w 2003 r., jest **powszechnie krytykowana**, choć przy jej uchwaleniu jedyną organizacją, która wyrażała stanowczy sprzeciw wobec niektórych rozwiązań był Związek Miast Polskich. Niestety bezskutecznie.

W międzyczasie podejmowano próby nowelizacji ustawy, jednak były one blokowane przez grupy interesów, zwłaszcza lobby deweloperów.

W roku 2012 rząd powołał **komisję kodyfikacyjną** ds. prawa budowlanego, która – wbrew aktowi powołania – opracowała założenia kodeksu urbanistyczno-budowlanego. Zarząd Związku oprotestował to połączenie, podkreślając, że prawo budowlane ma znaczenie administracyjno-techniczne, natomiast urbanistyka dotyczy planowania zagospodarowania przestrzeni w formie aktów prawa miejscowego, które powinny być wyrazem polityki przestrzennej społeczności lokalnej a nie jednostkowych potrzeb inwestorów. Uważamy, że te dwie, tak różne dziedziny nie powinny być łączone w jednym akcie prawnym, ponieważ wymagają całkowicie odmiennego podejścia i instrumentarium.

Postulując konieczność kompleksowej zmiany ustawy i rozumiejąc, jak trudne może być jej opracowanie, proponowaliśmy pilne przygotowanie „**małej nowelizacji**” ustawy, które usunęłyby najważniejsze wady obecnych przepisów. Założenia takiej nowelizacji powstają aktualnie w Departamencie Polityki Przestrzennej MliR. Mamy nadzieję, że uda się te prace szybko sfinalizować.

W grudniu 2014 r. pojawił się nowy problem: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej opublikował **mapy zagrożenia powodziowego**, które zamierza nieba-

wem przekazać gminom w miejsce dotychczasowych studiów ochrony przeciwpowodziowej. Po przekazaniu gminy mają 30 miesięcy na ich uwzględnienie w studiach uwarunkowań... oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Przepisy te uchwalono w roku 2010, zmieniając Prawo wodne, zgodnie z dyrektywami UE. W ocenie skutków regulacji wprowadzono poślów w błąd, twierdząc, że zmiany nie spowodują nowych obciążeń finansowych dla gmin.

Pobieżna analiza map prowadzi do konstatacji, że **skutki finansowe tych przepisów będą ogromne**, bowiem mapy wskazują jako zagrożone powodzią i objęte zakazem zabudowy znaczne obszary, które w ogóle nie były wymieniane w przekazywanych dotąd gminom przez RZGW studiach. Zarząd Związku podjął już – w ramach Komisji Wspólnej – działania zmierzające do zmiany tej sytuacji, ale sprawa jest na tyle poważna, że będzie wymagała od nas dużej mobilizacji.

5.6. ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW KOMUNALNYCH

Postulowane przez nas zmiany w gospodarce odpadami, o które upominaliśmy się od Zgromadzenia Ogólnego w Jeleniej Górze (marzec 2008), zostały uchwalone w lipcu 2011 r. i wchodziły w życie stopniowo, począwszy od stycznia 2012 r.

Przyjęta przez sejm ustawa była kompromisem pomiędzy potrzebą efektywnego zorganizowania gospodarki odpadami komunalnymi a naciskiem lobby firm śmieciowych, głównie zagranicznych, dla których brak rozwiązań systemowych był polem do osiągnięcia szybkich zysków przy możliwie małych nakładach.

Niestety nasze główne postulaty nie zostały uwzględnione, a w dodatku wprowadzono obowiązek przetargowy dla odbierania śmieci, jako *lex specialis* wobec przepisów ustawy o gospodarce komunalnej. Przyjęta „kompromisowa” ustawa była opracowana niechlujnie, zawierając wiele wadliwych regulacji, które trzeba było szybko nowelizować (dwie nowelizacje nastąpiły jeszcze przed wejściem ustawy w życie). Kolejną zmianę ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminie uchwalono już w styczniu 2013 r., realizując kilka spośród naszych postulatów.

Wciąż jednak wiele przepisów wymagało zmian, a nasz główny postulat, dotyczący przywrócenia możliwości zlecania zadań własnym podmiotom w trybie *in-house* uparcie odrzucano (w tym Trybunał Konstytucyjny wniosek Inowrocławia).

W międzyczasie zleciliśmy opracowanie **ekspertyzy prawnej** w sprawie możliwości zlecania zadań z zakresu gospodarki odpadami własnym zakładom budżetowym w trybie *in-house* (ustawodawca zapisał, że obowiązek przetargowy dotyczy tylko spółek gminnych), na podstawie której grupa miast zleca odbiór śmieci swoim zakładom budżetowym bez przetargu, nie płacąc nakładanych na nie kar.

W związku z podjęciem w roku 2014 inicjatywy większej nowelizacji ustawy poprzez projekt poselski opracowaliśmy w połowie roku obszerną **opinię prawną**, na podstawie uwag zgłaszanych przez miasta. Była ona skutecznie prezentowana podczas prac w sejmie, a potem w senacie, dzięki czemu zdecydowana większość naszych postulatów została uwzględniona.

W marcu 2014 r. weszła w życie **nowa dyrektywa** UE ws. zamówień publicznych. Porządkuje ona m.in. kwestię zamówień *in-house* w sposób, który jest korzystny dla gmin. Kraje członkowskie mają dwa lata na jej wdrożenie – Urząd Zamówień Publicznych zapowiada pełną implementację jej postanowień. Nie oznacza to jednak rozwiązania problemu **lex specialis**, o którym mowa wyżej, ponieważ zniesienie tego przepisu nie nastąpi automatycznie w wyniku implementacji dyrektywy. Sprawa będzie wymagała od nas dalszej mobilizacji i stanowczych działań.

5.7. EDUKACJA

ZMP jest współautorem projektu **zmian w Karcie Nauczyciela i ustawie o systemie oświaty** (wspólnie z innymi organizacjami JST, zaakceptowanego we wrześniu 2012 r. przez Samorządowy Kongres Oświaty w Warszawie), mających na celu optymalizację kosztów wykonywania zadań oświatowych. Projekt samorządowy został przekazany posłom, a resort edukacji podjął prace nad zmianami ustawowymi. W ciągu roku 2013 MEN przeprowadził cykl spotkań z udziałem przedstawicieli JST i związków zawodowych. W ich wyniku powstał rządowy projekt zmian w Karcie Nauczyciela, oceniony przez Komisję Wspólną jako dalece niewystarczający, ale idący we właściwym kierunku. Niestety dotąd rząd nie przekazał nawet tego, bardzo ograniczonego projektu do sejmu.

W międzyczasie Trybunał Konstytucyjny odrzucił wniosek Inowrocławia w sprawie tzw. **dotatków uzupełniających** dla nauczycieli, wyrównujących im corocznie wynagrodzenie do średniej, bez względu na jakość świadczonej pracy. Wyrok ten niweczy w dużym stopniu możliwość prowadzenia polityki kadrowej w szkołach.

5.8. FINANSOWANIE ZADAŃ ZLECONYCH

Zarząd Związku postawił na Komisji Wspólnej kwestie niedofinansowania zadań zleconych. Na skutek tej interwencji resort finansów podjął – za pośrednictwem wojewodów – analizę sytuacji w tym zakresie. I etap tych prac przyniósł już konkretny efekt: potwierdzono niedofinansowanie zadań zleconych z grupy aktów stanu cywilnego. Poinformowano nas, że w wyniku tej analizy już w roku 2015 zwiększono środki na te zadania o kwotę 200 mln złotych.

Ponadto Związek podjął **działania interwencyjne** w sprawie kilku innych projektów ustaw:

- Ustawy o **rodzinnych ogrodach działkowych**, do której nasze uwagi dotyczące błędów w zwolnieniach podatkowych zostały uwzględnione przez sejm i senat, natomiast uwagi dotyczące zbyt słabej pozycji gmin jako właścicieli gruntów nie znalazły uznania parlamentarzystów, pomimo że były zgodne z orzeczeniami TK w tym zakresie. W tej sytuacji zwróciliśmy się do Prezydenta RP z prośbą o skierowanie (po podpisaniu) 3 artykułów ustawy do Trybunału Konstytucyjnego. Nie kwestionując zasadności ustawowej ochrony działkowców uważamy, że ta ochrona musi być zgodna z Konstytucją. Prezydent nie podzielił jednak naszej opinii, a konflikt z działkowcami został zażegnany podpisaniem deklaracji o współpracy.
- Ustawy o zmianie ustawy o **drogach publicznych** (problem dróg przekazywanych gminom po wybudowaniu obwodnic i nowych odcinków dróg krajowych), której projekt poselski Zarząd silnie poparł. Jednak w wyniku prac sejmowych ustawa została uchwalona w karykaturalnej, niemożliwej do przyjęcia wersji (stanowisko na stronie internetowej). Na wniosek ZMP Prezydent RP nie podpisał ustawy, kierując ją do Trybunału Konstytucyjnego. Wobec przedłużającego się postępowania w Trybunale Związek przedstawił własny projekt zmiany, która ma uporządkować te kwestię.
- Ustawy samorządowej MAiC („ministerialnej”), w zakresie zmian w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych, w kwestii **opodatkowania kabli podatkiem od nieruchomości**. Nasz postulat, oznaczający wycofanie się ze zmian wprowadzonych **ukradkiem** w 2010 r., poprzez zmianę definicji budowli w prawie budowlanym, nie został uwzględniony w projekcie rządowym, choć był w ministerialnym. Zadziałał silny opór lobby operatorów kablowych, którzy nadal chcą się bogacić kosztem społeczności lokalnych.
- Projektu ustawy wprowadzającej **ograniczenie liczby kadencji** organów wykonawczych gmin do dwóch. Projekt został odrzucony przez sejm w I czytaniu. Mamy w tej sprawie ekspertyzę prawną, którą będzie można wykorzystać przy następnej próbie podjęcia podobnej inicjatywy, co zapowiadają niektóre środowiska.

Inne podejmowane interwencje są wymienione w sprawozdaniach rocznych Zarządu.

6. WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

Podstawową formą wymiany doświadczeń pomiędzy miastami były **konferencje, seminaria, warsztaty, konkursy i inne spotkania**. Ważna ich część była organizowana w ramach prowadzonych projektów.

Dla wymiany doświadczeń między miastami najbardziej owocne były kolejne **Kongresy Miast Polskich**, które odbyły się kolejno w Lublińcu, Lublinie (wraz z Kongresem Towarzystwa Urbanistów Polskich), Krakowie i Wejherowie. W coraz większym stopniu bazują one na dorobku merytorycznym Związku, w tym analizach na podstawie bazy danych o miastach SAS, cieszą się więc wzrastającym zainteresowaniem decydentów.

W ciągu VI kadencji Związek zorganizował lub uczestniczył w organizacji albo współfinansował ponad **100 konferencji** w tym kilka międzynarodowych, jeśli były organizowane z udziałem lub dla przedstawicieli miast. Informacje o nich są zawarte w kolejnych rocznych sprawozdaniach Zarządu. Dofinansowanie miało często formę opłacania udziału przedstawicieli miast członkowskich.

Związek unikał dotąd organizowania **szkoleń**, ponieważ rynek jest w tym zakresie bardzo urozmaicony. Wyjątek stanowiły szkolenia organizowane w ramach projektu norweskiego - ich zakres zasadniczo odbiegał od oferty rynkowej.

Konkursy organizowane przez Związek (cykl **Samorządowy Lider Zarządzania**) miały na celu promocję dobrych rozwiązań w różnych dziedzinach lokalnych usług publicznych, a także w zakresie dialogu społecznego oraz - ostatnio - współpracy między samorządami w miejskich obszarach funkcjonalnych („Razem dla rozwoju”). Opis i wyniki konkursów były prezentowane w kolejnych rocznych sprawozdaniach z działalności Związku. Są też dostępne na naszej stronie internetowej i w publikacjach drukowanych. Zgłoszone projekty są opisane w **Bazie Dobrych Praktyk**.

Najbardziej efektywną formą wymiany doświadczeń okazały się jednak - jak dotąd - **grupy wymiany doświadczeń**, funkcjonujące w ramach trzech projektów. Uczestniczyło w nich ponad **500 osób z ok. 100 miast**. Niektóre grupy spotykają się nadal, mimo że formalnie zakończyły swój cykl spotkań.

Drugą ważną formą bezpośredniej wymiany doświadczeń są spotkania **komisji Związku**, które jednak działają w sposób bardzo różny, nie zawsze systematyczny. Niektóre z nich próbują implementować podejście wypracowane w grupach wymiany doświadczeń.

6.1. KONGRESY MIAST

W roku 2011 odbył się **w Lublińcu IX Kongres** Miast Polskich (15-16 września). Temat wiodący Kongresu brzmiał „Infrastruktura kluczem do rozwoju miast”. Mówiono także o rewitalizacji miast, zwłaszcza terenów i obiektów pokolejowych. Kongresowi towarzyszyły imprezy kulturalne, zorganizowane w ramach festiwalu „Noc kultury w Lublińcu”.

W roku 2012 kolejny, **X Kongres** został zorganizowany wspólnie z IV Kongresem Urbanistyki Polskiej, w dniach 19-21 września **w Lublinie**, pod hasłem „Odpowiedzialni za miasto”. Dotyczył styku urbanistyki i zarządzania funkcjonowaniem i rozwojem miast. Podczas Kongresu minister Elżbieta Bieńkowska zapowiedziała przejęcie polityki miejskiej przez resort rozwoju regionalnego.

XI Kongres odbył się w dniach 7-8 listopada 2013 r. **w Krakowie**, a jego tematem przewodnim była polityka miejska, w kontekście krajowym i europejskim. Podczas Kongresu szefowie ZMP i Śląskiego Związku Gmin i Powiatów wręczyli wicepremier Elżbiecie Bieńkowskiej samorządowy projekt ustawy o rewitalizacji.

XII Kongres został zorganizowany w pięknym gmachu Filharmonii Kaszubskiej **w Wejherowie**, w dniach 25-26 września 2014 r., a jego temat brzmiał „Miasta dla rozwoju”. Miał on najbogatszy od lat program, ale jednocześnie najmniejszą frekwencję, co zostało spowodowane bliskością wyborów samorządowych.

Kolejny, XIII Kongres jest zaplanowany na wrzesień 2015 roku **w Łodzi** (razem z V Kongresem Urbanistyki Polskiej - będzie dotyczył rewitalizacji miast).

6.2. KONFERENCJE TEMATYCZNE

❖ V Zjazd Gospodarczy Miast, Poznań, 22-25 listopada 2011

- na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich, podczas Targów POLEKO, GMINA i KOMTECHNIKA – Targi, a także Międzynarodowy Kongres Ekologiczny EnviCon;
- formuła Zjazdu - równolegle zorganizowane wydarzenia związkowe, co umożliwiło ich 200 uczestnikom także udział w Targach, Kongresie i Konferencji MRR;
- konferencja „**Gospodarka odpadami po zmianach ustawy – jak nie utopić miejskich pieniędzy w śmieciach?**”;
- briefing Intergrupy URBAN w PE „**Nowa perspektywa finansowa UE dla miast**”;
- wspólnie z Polską Izbą Przemysłu Targowego - „**Spotkanie Miast Targowych**”;
- posiedzenia **czterech komisji** Związku.

❖ **Konferencja podsumowująca projekt norweski, Warszawa, 21-22 marca 2011**

Konferencja, stanowiąca podsumowanie czteroletniego projektu ***Jakość lokalnych usług publicznych***, zgromadziła przedstawicieli MRR i MSWiA oraz **140** przedstawicieli **70 miast, gmin i powiatów**. Uświadomiła ona uczestnikom zarówno skalę projektu, jak i jego znaczenie. W projekcie udział wzięły **2652 osoby z 660 JST (303 miasta, 188 gmin wiejskich i 169 powiatów)**, z czego 206 JST w co najmniej 2 komponentach, 92 - w co najmniej 3 komponentach, 35 - w co najmniej 4 komponentach oraz 12 - we wszystkich 5 komponentach.

❖ **Samorządowy Kongres Oświaty, Warszawa, 26-27 września 2012**

- wspólnie ze Związkiem Gmin Wiejskich RP i ze Związkiem Powiatów Polskich;
- przyjęto opracowany w latach 2011-2012 samorządowy projekt zmian w ustawie o systemie oświaty i w Karcie nauczyciela;
- projekty przekazano posłom i ministrowi edukacji;
- udział wzięło ponad 600 przedstawicieli JST.

❖ **Kongres Turystyki, Nysa, 6-7 września 2012**

- wymiana doświadczeń w dziedzinie turystyki;
- znaczenie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju lokalnego;
- prezentacja doświadczeń lokalnych organizacji turystycznych.

❖ **Konferencja „Skutki finansowe planowania przestrzennego – konsekwencje dla rozwoju”, Poznań, 5 grudnia 2013**

- wspólnie z Urzędem Miasta i Miejską Pracownią Urbanistyczną w Poznaniu;
- udział ponad 300 przedstawicieli JST, urbanistów, sędziów, rzeczoznawców;
- Temat: Miasta w Polsce stanęły przed dylematem, czy uchwalać plany zagospodarowania i rozwijać się w sposób harmonijny, czy też ich nie uchwalać, co w wielu przypadkach zahamuje rozwój, ale nie spowoduje kosztów dla budżetów samorządowych (wykup gruntów pod drogi, odszkodowania z art. 36). Najprostszym sposobem unikania odszkodowań jest więc często decyzja o wstrzymaniu prac nad planami i rozbudowywanie się miast na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, co skutkuje chaosem w przestrzeni, zazwyczaj pozbawionej w takim przypadku przestrzeni publicznych, usług podstawowych, skwerów, zieleni, zaplanowanej infrastruktury drogowej i technicznej.
- Przesłanie: potrzebna pilna zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

❖ **Konferencja podsumowująca projekt norweski „Dialog społeczny w sektorze i przedsiębiorstwach samorządowych”, Warszawa, 2 grudnia 2014**

- Projekt realizowany był od wiosny 2013 roku, wspólnie przez Związek Miast Polskich i Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych, we współpracy ze Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP. Przedsięwzięcie finansowane było z Funduszu na rzecz godnej pracy i dialogu trójstronnego, w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego.
- W trakcie konferencji zaprezentowany został raport „**Samorząd jako pracodawca. Raport o stanie zatrudnienia w sektorze samorządowym**” – pierwsze takie opracowanie w Polsce.
- W trakcie projektu w różnych miastach Polski zorganizowanych zostało 10 seminariów regionalnych poświęconych dialogowi społecznemu, w których uczestniczyło około 300 osób. Przeprowadzono też warsztaty z negocjacji i komunikacji. Zorganizowano 4 grupy fokusowe z udziałem 38 osób reprezentujących zarówno samorządowych pracodawców, jak ich pracobiorców.

6.3. SAMORZĄDOWE FORUM KULTURY

❖ **III Samorządowe Forum Kultury, Zamość, 16 - 17 czerwca 2011**

- temat: „**Kultura miejska 2000+. Instytucje, dziedzictwo, marki**”;
- udział 70 przedstawicieli miast;
- zaprezentowano **raporty z badań** w dziedzinie kultury w polskich miastach: „Kultura w miastach” – raport z badań SAS, „Sceny kulturowe a polityki kultury w Małopolsce” – raport Małopolskiego Instytutu Kultury, „Kulturalne potencjały i deficyty miast powiatowych” – raport Instytutu Kulturoznawstwa UAM;
- **Toruń, Zamość i Lubliniec** zaprezentowały swoje przedsięwzięcia rewitalizacyjne, natomiast **Lublin, Międzyzdroje i Toruń** – działania samorządów w ramach budowania i rozwijania marki kulturalnej miast.

❖ **IV Forum, Ostrów Wlkp. i Kalisz, 25 - 26 października 2012**

- tematy: tożsamość lokalna i wielokulturowość, kryzys finansów, rola seniorów w polityce kulturalnej miast.
- udział 70 przedstawicieli miast;
- swoje doświadczenia w poszukiwaniu lokalnej opowieści, a także efekty tych poszukiwań zaprezentowali podczas Forum przedstawiciele **Poznania, Gorzowa Wielkopolskiego, Słupska, Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego**;

➤ sposoby radzenia sobie z kryzysem finansowym omówili przedstawiciele **Poznania, Ostrowa Wlkp. i Turku;**

➤ podczas sesji zatytułowanej „**Po co seniorom kultura?**” zaprezentowano ogólnopolskie badania aktywności osób starszych, współfinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Związek Miast Polskich.

❖ **V Forum, Gorzów, 12 - 13 września 2013**

➤ tematy: strategie kulturalne miast, muzea, edukacja kulturalna;

➤ udział 75 osób;

➤ omówiono zarządzanie strategiczne w kulturze, w tym m.in. prezentacja wybranych strategii rozwoju kultury polskich miast; przyczynkiem do dyskusji był raport kwartalnika Res Publica Nowa „Miejskie polityki kulturalne”;

➤ podczas sesji „Muzeum a samorządy” mówiono o edukacyjnej roli lokalnych muzeów, prowadzonych przez samorządy;

➤ Lokalni liderzy edukacji kulturalnej – sesja w ramach projektu współfinansowanego przez ZMP i MKiDN „Kompetencje lokalnych liderów edukacji kulturalnej. Studium metod, mediów i warunków kulturalnego oddziaływania na mieszkańców polskich miast”.

6.4. SPOTKANIA BIUR PROMOCJI MIAST

❖ **XV Spotkanie, Wieliczka, 13-14 października 2011**

➤ tematy: „Atrakcje turystyczne miast i regionów” oraz „System informacji turystycznej jako narzędzie promocji turystyki”;

➤ podczas spotkania - ***X Przegląd Materiałów Promocyjnych Miast;***

➤ w spotkaniu uczestniczyło **78** osób z **37** miast.

❖ **XVI Spotkanie, Będlewo k. Poznania, 25-26 października 2012**

➤ temat: „Efektywne strategie promocji JST w Internecie”;

➤ podczas spotkania - ***XI Przegląd Materiałów Promocyjnych Miast;***

❖ **XVII Spotkanie, Bełchatów, 24-25 października 2013**

➤ tematy: marketing miejsc; ekspozycje interaktywne i multimedialne a wizerunek miast; współpraca z blogerami i vlogerami;

➤ przedstawiono „TOP PROMOCJI polskich miast, powiatów i regionów 2013 - raport z badania Best Place – Europejskiego Instytutu Marketingu Miejsc;

➤ podczas spotkania - ***XII Przegląd Materiałów Promocyjnych Miast;***

❖ **XVIII Spotkanie, Dobieszków, 2-3 października 2014**

- temat: współpraca samorządów na rzecz rozwoju lokalnego;
- zaprezentowano doświadczenia kilku LGD, miasta Łodzi (zespół metropolitalny) oraz Regionalnej Organizacji Turystycznej w Łodzi;
- podczas spotkania - ***XIII Przegląd Materiałów Promocyjnych Miast.***

6.5. SPOTKANIA MIAST I GMIN PAPIESKICH

❖ **VIII Spotkanie Miast i Gmin Papieskich** (które nadały honorowe obywatelstwo Janowi Pawłowi II) zostało zorganizowane w **Wieliczce, 15-16 kwietnia 2011**, na dwa tygodnie przed beatyfikacją Papieża. Motywem spotkania były doświadczenia środowisk lokalnych, upowszechniających przesłanie Ojca Św. w praktycznym działaniu (hospicja, stowarzyszenia, organizacje samopomocowe, lokalne fundusze stypendialne itp.).

6.6. KONFERENCJE MIĘDZYNARODOWE

❖ **Europejski Kongres Obywatelstwa i Miast Bliźniaczych „OBYWATELE EUROPY”, Rybnik, 29 września – 1 października 2011**

Na Europejski Kongres do Rybnika przyjechało **300** przedstawicieli samorządów miast i regionów z **31 krajów** w Europie. Najliczniejsze delegacje stanowili Francuzi i Niemcy. Kongres odbywał się pod patronatem Polskiej Prezydencji w UE. Był organizowany przez Związek i miasto Rybnika. Honorowy patronat objął Prezydent RP Bronisław Komorowski oraz przewodniczący Parlamentu Europejskiego, Jerzy Buzek.

Kongres otworzył szerszą debatę nie tylko na temat współpracy partnerskiej, ale także zagadnienia obywatelstwa europejskiego, równości i aktywności obywateli. Był też próbą znalezienia odpowiedzi na takie pytania: jak ma się dalej rozwijać Europa i jak przekonać obywateli, aby uwierzyli w integrację europejską. Kryzys, który obecnie dotknął nasz kontynent, może bowiem stać się szansą na ponowną unifikację Europy.

❖ **Współpraca zagraniczna samorządów lokalnych – teoria i praktyka, Sosnowiec/Czeladź 12-13 marca 2013**

Warsztaty z udziałem przedstawicieli MSZ i ekspertów. Tematy:

- Dyplomatyczna akademicka samorządowca - etykieta i protokół dyplomatyczny w codziennej pracy instytucji samorządowych.
- Budowanie zaangażowania społecznego w zakresie realizacji zadań związanych ze współpracą z zagranicą – prezentacje i dyskusje.

❖ **Komitet Polityczny CEMR, Łódź, 23-24 czerwca 2014**

„10 lat po największym rozszerzeniu UE – perspektywa lokalna i regionalna” to tytuł międzynarodowej debaty, która odbyła się 23 czerwca 2014 r. w Łodzi. Towarzyszyła ona posiedzeniu Komitetu Politycznego Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR). Była elementem realizowanego w tym roku przez Związek projektu „Dekada członkostwa Polski w UE – jacy byliśmy, kim jesteśmy, dokąd zmierzamy?”, w ramach kolejnej edycji „Wsparcia samorządowego i obywatelskiego wymiaru polskiej polityki zagranicznej 2014” finansowanego przez MSZ.

W debacie uczestniczyło blisko 150, a w posiedzeniu Komitetu Politycznego ok. 100 samorządowców z 20 krajów Europy. Komentowano jubileusz 10-lecia naszego członkostwa w UE, a jednocześnie niedawne wybory do Parlamentu Europejskiego. Nawiązano także do relacji Unii Europejskiej z Ukrainą, w kontekście aneksji Krymu i konfliktu w Donbasie.

❖ Corocznie Biuro Związku - w zależności od zainteresowania miast - organizowało udział przedstawicieli miast członkowskich w jesiennych **Open Days** w Brukseli.

6.7. UDZIAŁ W KONFERENCJACH INNYCH ORGANIZATORÓW **2011**

➤ **Konferencja „Bezpieczeństwo energetyczne miast”, Bielsko-Biała, 12-13 września**

Temat konferencji brzmiał „Rozwój energetyki innowacyjnej – budowanie bezpieczeństwa energetycznego miast i gmin”. Jej celem było zarysowanie wizji przyszłości miast w kontekście ograniczenia ich oddziaływania na klimat, poprawy bezpieczeństwa energetycznego oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Konferencja zgromadziła ok. 300 osób. Byli wśród nich przedstawiciele władz krajowych i samorządowych, w tym wielu miast członkowskich Związku.

➤ **V Festiwal Promocji Miast i Regionów w Warszawie 20-22 września**

W tej, niestety ostatniej edycji Festiwalu wzięło udział 310 osób, w tym 248 reprezentantów blisko 100 samorządów. Program Festiwalu obejmował wykłady w zakresie promocji miast i regionów, które prezentowali zarówno polscy, jak i zagraniczni eksperci.

Festiwal zwieńczyła uroczysta Gala, na której rozstrzygnięto Konkurs **Złoty Formatów**. Do I etapu Konkursu miasta i regiony zgłosiły 157 projektów promocyjnych, spośród których do finału Jury zakwalifikowało 33. Grand Prix zdobyło województwo warmińsko-mazurskie. Jedną z głównych nagród otrzymał Kraków.

2012

➤ II Kongres Rewitalizacji Miast w Krakowie, 12-14 września

1. Współorganizowany przez naszego partnera – Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, z udziałem 300 osób, w tym ponad 70 z miast członkowskich.

2. Przesłanie: Dziś nie wystarczy, jak się wcześniej wydawało, ustawa o rewitalizacji, ustanowienie rewitalizacji jako zadania publicznego i większe, w tym unijne, środki finansowe. Potrzebne jest rzeczywiste traktowanie rewitalizacji jako integralnej części systemu zarządzania rozwojem, a w szczególności:

- dokonanie zmian w systemie prawnym dotyczących między innymi statusu rewitalizacji, podstaw finansowania i organizowania działań rewitalizacyjnych, a także w systemie planowania, tak aby wspomagać optymalny rozwój,
- przeciwdziałanie degradacji nie tylko zasobów fizycznych, ale także kulturowych i przyrodniczych,
- bardziej skuteczne podjęcie wciąż nierozwiązanych problemów mieszkaniowych, uwzględniając różne formy własności.

Tak jak rozwój miast, tak ich rewitalizacja jest procesem długotrwałym, wymagającym zachowania ciągłości. Dlatego kadencyjność władzy, rozproszenie kompetencji, brak interdyscyplinarnej i horyzontalnej współpracy są barierami rozwoju.

➤ Kongres Samorządów GMINA 2012, podczas Targów POLEKO i GMINA, Poznań, 21-22 listopada

Współorganizowany przez MTP i „Rzeczpospolitą”. Głównymi tematami kongresu były: nowoczesna gmina, finansowanie inwestycji samorządowych, inwestycje w gminach, służba zdrowia, społeczeństwo oraz zarządzanie energią w gminach (panel ZMP).

2013

➤ IV Kongres Regionów w Świdnicy, 11-13 czerwca

1. Współorganizowany przez wydawnictwo Ringier Axel Springer Polska i miasto Świdnica. Partnerzy merytoryczni: Związek Powiatów Polskich, Związek Miast Polskich oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej.

2. Wielkie spotkanie przedstawicieli świata biznesu, przedsiębiorców i inwestorów z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, z udziałem ponad tysiąca osób, w tym blisko 100 z miast członkowskich ZMP. W trakcie Kongresu odbyło się 5 sesji plenarnych, 56 paneli dyskusyjnych oraz 7 paneli bez krawata.

3. Przyjęto **Kartę Świdnicką** – listę postulatów środowisk samorządowych.

➤ **Kongres Samorządów GMINA 2013, podczas Targów POLEKO i GMINA, Poznań, 8-9 października**

Współorganizowany przez MTP i „Rzeczpospolitą”. Głównymi tematami kongresu było finansowanie inwestycji samorządowych, ze szczególnym uwzględnieniem nadchodzącej nowej perspektywy finansowej UE.

2014

➤ **III Kongres Rewitalizacji Miast w Krakowie, 4-6 czerwca**

1. Współorganizowany przez naszego partnera – Instytut Rozwoju Miast w Krakowie, z udziałem 400 osób, w tym około 100 z miast członkowskich.

2. Tytuł: ***Rewitalizacja w polityce miejskiej.***

3. Efekty:

- Na podstawie samorządowego projektu ustawy o rewitalizacji przedyskutowano najważniejsze dylematy legislacyjne;
- Omówiono założenia Krajowej Polityki Miejskiej oraz doświadczenia regionalnej polityki wobec miast (w tym rewitalizacji w RPO);
- MliR zaprezentował po raz pierwszy Narodowy Plan Rewitalizacji;
- MliR przedstawił dane o skali rewitalizacji w obecnej perspektywie UE: *„Wartość podpisanych przez miasta umów to 8,58 mld zł, z czego 4,9 mld zł stanowią fundusze programów regionalnych”.*

➤ **V Kongres Regionów w Świdnicy, 10-12 czerwca**

1. Współorganizowany przez wydawnictwo Ringier Axel Springer Polska i miasto Świdnica. Partnerzy merytoryczni: Związek Powiatów Polskich, Związek Miast Polskich oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej.

2. Wielkie spotkanie przedstawicieli świata biznesu, przedsiębiorców i inwestorów z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, z udziałem blisko 2 tysięcy osób, w tym ok. 100 z miast członkowskich ZMP. W trakcie Kongresu odbyły się 4 sesje plenarne, w tym jedna specjalna – z udziałem burmistrza Nowego Jorku z r. 2001, Rudolpha Giulianię, 35 paneli dyskusyjnych oraz 4 panele bez krawata.

6.8. KONFERENCJE „OBLICZA MAŁYCH MIAST”

❖ **I Konferencja - Kowal, 16-17 maja 2012**

➤ wspólnie z Unią Miasteczek Polskich i UM Kowala, z udziałem 70 burmistrzów;

➤ tematy: finanse małych miast, szanse i bariery w rozwoju lokalnym oraz *genius loci* – duch miejsca, tożsamość małych społeczności lokalnych.

❖ II Konferencja - Łęczyca/Uniejów, 16-17 maja 2013

- wspólnie z Unią Miasteczek Polskich i UM Łęczycy, z udziałem 40 burmistrzów;
- tematy: miejsce małych miast w krajowej polityce miejskiej, finansowanie rozwoju lokalnego a budżety małych miast oraz strategiczne podejście do rozwoju.

❖ III Konferencja - Wieliczka, 22-23 maja 2014

- wspólnie z Unią Miasteczek Polskich i UM Wieliczki, z udziałem 50 burmistrzów;
- tematy: rola małych miast w polityce miejskiej i w obszarach aglomeracyjnych, wspólna promocja miast i regionów, nowoczesne systemy informacji turystycznej.

6.9. KONKURSY *Samorządowy Lider Zarządzania*

Celem kolejnych edycji Konkursu jest identyfikacja i upowszechnienie innowacyjnych rozwiązań wprowadzonych w zarządzaniu miastami i gminami oraz powiatami. Rozwiązania te są opisane w internetowej **Bazie Dobrych Praktyk** (370 opisów, dotychczas 760 000 wejść).

W poprzedniej kadencji było pięć edycji Konkursu, w VI kadencji – sześć.

W latach **2011** i **2013** zostały przeprowadzone (w ramach projektu PO KL) dwie edycje Konkursu, które objęły **usługi społeczne**: oświatę, kulturę, ochronę zdrowia i pomoc społeczną (patronat Senatu RP).

Edycja w roku **2012** (PO KL) obejmowała **usługi techniczne**: transport i drogi, mieszkalnictwo, gospodarkę komunalną oraz lokalną gospodarkę energetyczną (patronat Senatu RP).

W latach **2013** i **2014** miały miejsce (projekt norweski 3) dwie edycje Konkursu „**Samorząd jako pracodawca**” (patronat Senatu, MAiC i MPiPS).

W r. **2014** zorganizowaliśmy (projekt norweski predefiniowany) Konkurs dotyczący **współpracy między samorządami „Razem dla rozwoju”** (patronat MliR).

Laureaci konkursów są wymienieni w sprawozdaniach rocznych, publikacjach pokonkursowych i na naszej stronie internetowej. W konkursach zrealizowanych w ramach projektów norweskich laureaci uczestniczyli w wyjazdach studyjnych do Norwegii (podobnie jak w poprzedniej kadencji).

6.10. KOMISJE

Jedną z najważniejszych metod pozyskiwania przez Związek profesjonalnych materiałów są **posiedzenia komisji problemowych** Związku, Miasta zgłosiły do udziału w pracach komisji około 600 osób. Działalność komisji jest bardzo zróżnicowana: zależy od wachlarza zainteresowań i aktywności ich członków, predyspozycji organizatorskich przewodniczącego i oczywiście kierowanej do nich problematyki merytorycznej przez Zarząd oraz Biuro Związku.

Wielką rolę w organizowaniu spotkań komisji odgrywają miasta, które goszczą kolejne ich posiedzenia. Nie tylko udostępniają pomieszczenia na obrady i ponoszą część kosztów, ale także organizują wizyty studyjne w miejskich jednostkach organizacyjnych, które są ważne z punktu widzenia danej komisji.

Szczególne podziękowanie należy się Radzie Miasta Warszawy, która udostępnia swoje pomieszczenia na dość częste posiedzenia komisji w stolicy.

Niektóre posiedzenia odbywają się przy okazji wydarzeń tematycznie związanych z zakresem działania komisji, albo ich posiedzenia stają się okazją do zorganizowania przez miasto goszczące wydarzenia towarzyszącego.

W 2011 roku Komisje odbyły 28 posiedzeń w 14 miastach: Lublińcu, Poznaniu, Ustce, Gołdapi, Łodzi, Warszawie, Krakowie, Częstochowie, Aleksandrowie Łódzkim, Zamościu, Lublinie, Toruniu, Kielcach, Cieszyń. Większość komisji spotkała się dwukrotnie, a dwie - trzykrotnie.

W 2012 roku Komisje odbyły 23 posiedzenia w 15 miastach: Szczecinie, Głownie, Karpaczu, Warszawie, Poznaniu, Inowrocławiu, Sarbinowie, Kielcach, Zabrzu, Turku, Lesznie, Toruniu, Płońsku, Węgrowie, Radomiu. Ani razu nie spotkała się Komisja Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej.

W 2013 roku komisje odbyły 31 posiedzeń w 19 miastach. W 2013 r. posiedzenia Komisji odbyły się w następujących miastach: Świdnicy, Krakowie, Dolsku, Kórniku, Kozienicach, Warszawie, Szczecinie, Bełchatowie, Gorzowie, Radomiu, Łodzi, Tarnowie, Poznaniu, Gnieźnie, Chorzowie, Katowicach, Dąbrowie Górniczej, Gdyni i Kutnie.

W 2014 roku komisje odbyły 13 posiedzeń w 9 miastach: Warszawie, Poznaniu, Kielcach, Kozienicach, Kutnie, Piotrkowie Trybunalskim, Puławach, Radomsku i Wieliczce.

Ogółem w VI kadencji odbyło się 95 posiedzeń Komisji w 57 miastach.

7. BAZA DANYCH O MIASTACH – RAPORTY O STANIE MIAST

Wzmocnienie merytoryczne i organizacyjne Związku zostało osiągnięte w znacznym stopniu dzięki środkom zewnętrznym, w tym zwłaszcza otrzymanym w II kadencji z USAID na sfinansowanie kilku programów merytorycznych, a także bezpośrednio na wzmocnienie instytucjonalne Związku, oraz w VI kadencji, dzięki dotacji z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Dzięki tym środkom powstała druga największa w Europie (po norweskiej bazie KOSTRA) **baza danych o miastach - System Analiz Samorządowych**.

System zgromadził dotąd następujące dane:

Dziedzina / sektor	Gminy miejskie i miejsko – wiejskie, miasta na prawach powiatu	Gminy wiejskie	Powiaty
Demografia	1999 – 2013	1999 - 2013	1999 - 2013
<i>Efektywność energetyczna *</i>	2006 – 2013		
Finanse JST	2004 – 2013	2004 - 2013	2004 - 2013
<i>Komunalna gospodarka mieszkaniowa *</i>	2007 – 2013		
<i>Kultura *</i>	1999 – 2013		
<i>Ochrona zdrowia *</i>	1999 – 2001		
Ogólne wiadomości o mieście			
a) ogólne wiadomości o mieście *	1999 – 2006		
b) podstawowe dane statystyczne	2007 – 2013	2007 - 2013	2007 - 2013
Oświata			
a) oświata *	1999 – 2005		
b) oświata – SIO	2005 – 2013	2005 - 2013	2005 - 2013
<i>Pomoc społeczna *</i>	1999 – 2013		
<i>Transport i drogi *</i>	1999 – 2013		
<i>Odpady komunalne *</i>	2007 – 2013		
Współpraca JST z NGO	2006 – 2010	2006 - 2010	2006 - 2010
Zrównoważony rozwój	2006 – 2013	2006 - 2013	

sektory oznaczone gwiazdką (*) zawierają dane pochodzące z miast, pozostałe zasilane są danymi z Banku Danych Lokalnych GUS, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Jakość systemu częściowo zależy więc od aktywnego, systematycznego udziału miast w jego budowie i wykorzystywaniu. Natomiast zawartość umożliwia coraz szerszy zakres użytkowania bazy danych, zarówno do podejmowania decyzji jak i formułowania wskaźników do oceny projektów i innych przedsięwzięć. Aktywność miast w ostatniej kadencji obrazuje poniższa tabela:

Cykl badań 2011-2014	Dane za rok			
	2010	2011	2012	2013
Liczba miast dostarczających dane	72	75	83	77

Narzędzia SAS pozwalają na mierzenie najważniejszych parametrów z zakresu **skuteczności, dostępności, kosztochłonności i efektywności** usług publicznych w miastach. Dzięki graficznym i tabelarycznym zestawieniom wartości wskaźników na stronach internetowych ZMP – prezentowanych w przekrojach demograficznych, geograficznych i administracyjnych – można szybko porównać wyniki i koszty badanych usług w miastach. Analiza porównawcza SAS pozwala doskonalić świadczenie usług publicznych i racjonalizować usługi dla mieszkańców (świadczenie możliwie najlepszych usług za rozsądną cenę). Dzięki porównaniom można ocenić własne osiągnięcia w różnych dziedzinach życia społecznego na tle innych miast.

W celu przybliżenia przydatności Systemu Analiz Samorządowych w pracy bieżącej oraz wykazania korzyści płynących z uczestnictwa w tym systemie i z długookresowego planowania, w r. 2011 zorganizowaliśmy cykl **konwersatoriów** pt. **„Jak prezydent / burmistrz może wykorzystać SAS w swoim mieście”**. Trzeba zaznaczyć, że na stronie internetowej SAS zamieszczony jest praktyczny przewodnik pt. **„Jak korzystać z bazy SAS”**.

Zakres porównywanych danych każdy użytkownik SAS ustala **dowolnie**, zaznaczając konkretne wskaźniki, lata oraz (opcjonalnie) miasta, z którymi chce się porównać. Najważniejsze wydaje się jednak stałe obserwowanie dynamiki każdego ze wskaźników dla danego miasta, bo wówczas można wyciągać wnioski dotyczące zmian w stanie danej dziedziny u siebie.

Aby to ułatwić, wprowadzamy **nowe narzędzia analityczne**. System generuje gotowe **raporty o stanie miasta** w następujących dziedzinach:

- finanse miasta,
- oświata,
- rozwój miasta,
- demografia (w trakcie budowy).

Każdy **raport** zawiera zestaw wskaźników dla danej dziedziny z minimum pięciu lat, zobrazowany wykresami, a w drugiej części - porównanie tych wskaźników dla ostatniego roku w różnych przekrojach porównawczych. Raport jest generowany automatycznie.

Raport generuje także automatycznie średnie wartości każdego z obserwowanych wskaźników dla gmin w danym powiecie, województwie i w kraju, a także średnią wartość wskaźnika dla „grupy porównawczej”, to znaczy dla gmin tej samej kategorii, o podobnej wielkości budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

System jest **otwarty** i ogólnie dostępny. **Raporty o stanie miasta** są dostępne tylko dla każdego z zainteresowanych miast członkowskich, po zalogowaniu się do tej części systemu.

8. INFORMACJA, PUBLIKACJE

Podstawowym sposobem informowania miast członkowskich oraz innych środowisk samorządowych o działalności Związku jest ukazujący się od 1995 r. co miesiąc "**Samorząd Miejski**", najpierw jako wkładka w Tygodniku *Wspólnota*, od września 2001 r. w *Gazecie Samorządu i Administracji*, a od 2013 w wersji on-line, wysyłanej pocztą elektroniczną na ponad 6 tys. adresów e-mail w miastach. Wkładka zamieszcza bieżące informacje o pracy Związku, artykuły problemowe, informacje z miast członkowskich i o nowych miastach przyjętych do Związku, informacje o miastach obchodzących jubileusze, informacje o ciekawych wydarzeniach i innowacjach wprowadzanych w miastach, o projektach realizowanych przez Związek i inne.

Związek współpracuje także z Serwisem Samorządowym PAP i z kilkoma innymi pismami samorządowymi, a także z dziennikami: *Rzeczpospolita* oraz *Dziennikiem „Gazeta Prawna”*.

Od 2000 r. Związek redaguje własną **stronę internetową** (www.zmp.poznan.pl; www.miasta-polskie.pl), której ważną częścią jest baza danych SAS.

Informacje o innych publikacjach Związku są zawarte w corocznych sprawozdaniach Zarządu.

Obecnie prowadzimy przygotowania, w wyniku których powstaje **konsorcjum** Związku, Towarzystwa Urbanistów Polskich oraz Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, we współpracy z Komitetem Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Instytutem Rozwoju Miast, Związkiem Powiatów Polskich, Intergrupą URBAN w Parlamencie Europejskim, pod patronatem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, powstaje platforma internetowa **MIASTO** (tytuł stanowi własność TUP).

Celem przedsięwzięcia jest **integrowanie** na tej platformie informacji dotyczących zarządzania rozwojem miast, zarówno wytwarzanych przez współpracujące podmioty jak i liczne inne środowiska, które wyrażą taką wolę.

Platforma zamierza uzyskać **status czasopisma** (w przyszłości naukowego), co ułatwi zamieszczanie publikacji własnych, zamawianych przez redakcję portalu. Redakcja będzie się mieścić w Biurze Związku Miast Polskich. Merytoryczną opiekę nad zawartością portalu sprawuje Rada Programowa, powołana przez wymienionych wyżej partnerów.

9. REPREZENTOWANIE MIAST POLSKICH

Przedstawiona powyżej w najogólniejszym zarysie podstawowa działalność Związku w VI kadencji, w tym aktywność jego przedstawicieli **w Parlamencie**, współpracy z resortami, **na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**, przed sądami, w różnych **innych instytucjach i gremiach opiniotwórczych**, składa się na **obraz zewnętrzny Związku**. Nie bez znaczenia są także ciekawe formy wymiany doświadczeń, promocji miast, czy publikacje, dostrzegane nie tylko w Polsce. Ważne są coraz bardziej profesjonalne opracowania, zarówno własne jak i zamówione na zewnątrz.

Obraz ten przedstawia **najsilniejszą i najpoważniejszą z polskich organizacji gmin**. Jest to opinia formułowana wielokrotnie przez różne osoby, reprezentujące rozmaite instytucje i środowiska.

Także **zagraniczny wizerunek Związku jest korzystny**. Ma to wyraz w aktywności przedstawicieli Związku w organizacjach międzynarodowych, z których najważniejsza jest **Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR)**, zrzeszająca 50 organizacji samorządowych z 39 krajów Europy (z Polski także Związek Powiatów Polskich). Stałą współpracę z nami podjęły organizacje miast i gmin z Norwegii, Danii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Finlandii, Austrii, Holandii, Szwecji, Estonii, Litwy, Łotwy i Ukrainy. Powierza się nam organizowanie ważnych międzynarodowych konferencji (**w maju 2003 roku w Poznaniu** odbyło się - po raz pierwszy w kraju nie będącym wówczas członkiem Unii Europejskiej - **XXII Zgromadzenie Ogólne CEMR**). Komitet Polityczny CEMR spotkał się w Polsce już dwukrotnie (**Lublin, Łódź**). W roku 2011 **Europejski Kongres Miast Bliźniaczych** odbył się w **Rybniku**.

Przedstawiciele Związku uczestniczą w **delegacji polskiej do Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE)** i do **Komitetu Regionów UE**. Po części dzięki działalności Biura Związku Polska ma najlepsze w Europie środkowej i wschodniej wyniki w korzystaniu ze środków Programu UE **Europe for Citizens**. Podstawą tych sukcesów jest nadal wielka aktywność naszych miast we współpracy bliźniaczej.

Trzeba podkreślić, że **obraz ten jest sukcesem miast**. Związek jest bowiem w całości organizacją miast i funkcjonuje wyłącznie w oparciu o ich potencjał (nie tylko materialny w postaci składek) i dorobek. **Wszyscy delegaci, członkowie komisji, eksperci** są kierowani do pracy na rzecz Związku **przez miasta**. Wszystkie **dane**, które umożliwiają nam pracę, **otrzymujemy z miast**.

Kończący VI kadencję władz Związku Zarząd stawia tezę, że **dzięki miastom** Związek Miast Polskich reprezentuje miasta godnie.

PRZESŁANIE NA VII KADENCJĘ

Przekazując nowym władzom Związku i nowym osobom w jego organach dotychczasowy dorobek, składający niniejsze sprawozdanie Zarząd VI kadencji pragnie też **wskazać najważniejsze sprawy**, przede wszystkim legislacyjne, **które wciąż pozostają do załatwienia**.

Z problemów legislacyjnych najważniejsze są:

- a) działanie na rzecz korzystnych dla miast, systemowych rozwiązań w zakresie finansów samorządowych, w tym przywrócenie zasady rekompensowania powodowanych zmianami ustawowymi ubytków w dochodach własnych,
- b) doprowadzenie do uwzględniania w budowaniu systemu finansów lokalnych standardów wykonywania usług publicznych (zwłaszcza w zadaniach prze-regulowanych, jakimi są oświata i pomoc społeczna),
- c) wyegzekwowanie wprowadzenia zasady **jedno miasto – jeden gospodarz**,
- d) obrona wywalczonego zakresu decentralizacji spraw publicznych,
- e) wprowadzenie podatku od wartości nieruchomości oraz zwrotu podatku VAT od inwestycji publicznych,
- f) spowodowanie usunięcia zbędnych nadregulacji prawnych, ograniczających autonomię miast i gmin w zakresie ustawowo nałożonych zadań własnych,
- g) wprowadzenie zmian ustawowych, umożliwiających przywrócenie wpływu miast i gmin na ład przestrzenny oraz koordynację działań w tym zakresie,
- h) uchwalenie ustawy o rewitalizacji obszarów zurbanizowanych.

Z innych ważnych spraw trzeba wymienić:

- a) utrwalenie znaczenia i aktywności Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i jej zespołów,
- b) aktywny udział przedstawicieli miast w innych gremiach, które mają wpływ na poszczególne dziedziny życia publicznego w Polsce,
- c) poszerzenie zakresu współpracy między miastami za pośrednictwem Związku (wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami), wykorzystanie do tego celu także nowoczesnych środków komunikacji (np. internetu).
- d) wzmożenie działań na rzecz poszerzania zakresu współpracy miast, zarówno z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w kraju jak i zagranicą.

Realizacja tych i innych przedsięwzięć będzie możliwa przede wszystkim przy **dalszym wzroście profesjonalności działań Związku**, co z kolei wymaga **jak najszerszego udziału przedstawicieli miast** w podejmowanych działaniach. Polskie samorządy, w tym zwłaszcza miasta, potrzebują silnej reprezentacji. Będzie ona tym silniejsza, im **bardziej solidarnie i aktywnie miasta będą budować swój Związek**.